

Vergaderjaar 2023–2024

32 849

Mijnbouw

Nr. 239

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 januari 2024

Tijdens het WGO Groningen op 16 oktober 2023 heb ik toegezegd¹ om uw Kamer te informeren over de stand van zaken van het gebiedsproces ten behoeve van de oliewinning in Schoonebeek. Met deze brief geef ik gevolg aan mijn toezegging.

Gebiedsproces oliewinning Schoonebeek

Het gebiedsproces bestaat uit drie sporen, te weten ontzorgen, bijdragen en vergunnen. Met het gebiedsproces Schoonebeek doen we ervaring op met het vroegtijdig betrekken van burgers en regionale overheden bij een mijnbouwinitiatief. Het gebiedsproces zal geëvalueerd worden om lessen te trekken voor participatie bij andere mijnbouwprojecten. In deze evaluatie zal onder meer aandacht zijn voor de (in)formele rol van regionale overheden in het besluitvormingsproces rond mijnbouwvergunningen en het vroegtijdig betrekken van andere overheden en bewoners voorafgaand aan een nieuw initiatief. Deze evaluatie zal in de eerste helft van 2024 worden uitgevoerd door een extern bureau. De lessen en aanbevelingen uit de evaluatie zullen worden meegenomen in de nog uit te werken methodiek van participatie bij mijnbouwactiviteiten. Hieronder geef ik de stand van zaken van elk van de drie sporen weer.

Ontzorgspoor

Met de totstandkoming van het toezeggingendocument en een afsluitende evaluatiebijeenkomst met de ontzorgtafel begin juli 2023 is de eerste fase van het ontzorgspoor afgerond. Daarbij heb ik meegetekend als blijk van waardering voor het proces en om te markeren dat ik de NAM zal houden

¹ Kamerstuk TZ202310-131

aan de toezeggingen². Het toezeggingendocument is geen bij de rechter afdwingbare overeenkomst, maar is een resultaat van de gesprekken die aan de ontzorgtafel zijn gevoerd. De afspraken en toezeggingen zijn gedaan op vrijwillige basis en komen bovenop de juridische verplichtingen. Zoals eerder aangegeven zal een deel van deze toezeggingen geborgd worden via de verschillende vergunningen.

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), de NAM, gemeente Coevorden, gemeente Emmen en een delegatie van de ontzorgtafel zijn na juli in gesprek geweest over de invulling van fase 2 van de ontzorgtafel. Punten van aandacht zijn het verhogen van de diversiteit van de deelnemers en de continuïteit. Meer verschillende groepen mensen actief betrekken draagt bij aan een sterkere representativiteit en zou ik daarom toejuichen. Voor het waarborgen van de continuïteit zie ik voor de langere termijn een rol voor gemeenten en de operator omdat zij dicht bij het project en de bewoners staan.

Bijdragespoor

In het huidige systeem vloeien de opbrengsten van oliewinning naar de exploitant en ontvangt het Rijk vervolgens via diverse belastingen en via deelname van EBN een belangrijk deel (circa 60%) van deze opbrengsten. Deze inkomsten worden net als alle inkomsten van het Rijk, via de Rijksbegroting verdeeld over de gehele Nederlandse bevolking. In de contourennota aanpassing Mijnbouwwet³, die op 20 januari 2023 naar uw Kamer is verzonden, is opgenomen dat het kabinet de mogelijkheden wil verkennen «om de lusten en lasten van mijnbouwactiviteiten anders te verdelen, zodat bijvoorbeeld de baten uit activiteiten die van nationaal of economisch belang zijn, deels terugvloeien naar de regio waar de activiteiten plaatsvinden.» In dat kader is door de Rebel Group een breder onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden en voor- en nadelen van een andere verdeling van lusten en lasten rond verschillende vormen van mijnbouw. Dit onderzoek en een eerste appreciatie op hoofdlijnen zal binnenkort met uw Kamer worden gedeeld.

Het gebiedsproces rond de waterinjectie Schoonebeek loopt zowel vooruit op de uitkomsten van dit onderzoek als op een nieuwe en meer definitieve manier van omgaan met lusten en lasten. Om voor Schoonebeek invulling te geven aan het bijdragespoor is, parallel aan het onderzoek van de Rebel Group, een verkenning gestart naar de overwegingen voor een bijdrage vanuit de oliewinning in Schoonebeek, en naar de mogelijke grondslagen voor zo'n bijdrage. Aan de verkenning hebben EZK, de NAM, de provincie Drenthe en de gemeenten Coevorden en Emmen deelgenomen. De verkenning is inhoudelijk en organisatorisch begeleid door twee onafhankelijke partijen, te weten Stelpstra Advies en De Gemeynt.

In deze verkenning hebben de deelnemende partijen gezamenlijk, met elk een eigen verantwoordelijkheid, gezocht naar speelruimte, naar ideeën en zijn opvattingen uitgewisseld. Uiteindelijk hebben de twee procesbegeleiders de hoofdlijnen van deze gesprekken in een rapportage verwoord (zie bijlage 1). Daarbij is door hen tevens een indicatie gegeven van de hoogte van een bijdrage, waarbij globaal gekeken is naar wat er in het

² Letterlijke voetnoot bij de ondertekening: De Staat der Nederlanden («Staat») is (in juridische zin) geen partij bij dit toezeggingen-document. Dit betekent dat het toezeggingen-document door de Staat, vertegenwoordigd door de Staatssecretaris van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, ondertekend wordt als blijk van waardering van het proces en van de daaruit tussen de partijen bij dit toezeggingen-document voortgekomen niet vrijblijvende toezeggingen. Met de ondertekening wil de Staatssecretaris ook markeren dat hij de NAM zal houden aan de toezeggingen.

³ Kamerstuk 32 849, nr. 214

verleden bij andere niet mijnbouw gerelateerde infrastructuurprojecten in Nederland is overwogen en afgesproken, en naar wat er gebruikelijk is in het buitenland. Tevens hebben de procesbegeleiders gekeken naar de omvang van het project Schoonebeek op basis van de MKBA Oliewinning Schoonebeek⁴ (hierna: MKBA) die eerder voor dit project is opgesteld.

In de verkenning is hieruit het inzicht afgeleid dat voor de pilot Schoonebeek een bijdrage tussen de 5% en de 10% van de baten van het project als redelijk kan worden gezien. Wanneer dit gecombineerd wordt met de MKBA dan komt daar (afhankelijk van een hoger of lager WLO-scenario) een omvang van tussen de 23 en 90 miljoen uit, gebaseerd op een winning van 18 jaar startende in 2022. Stelpstra Advies en de Gemeynst suggereren 10% als bijdrage en beredeneren dat als volgt: «kijkend naar de intentie die door het Rijk is vastgelegd in de contourennota en gezien de ambitie van partijen die stellen dat de hoogte van het bijdragespoor substantieel moet zijn, is het passend dat de bandbreedte ligt tussen ca. € 45 en € 90 miljoen als uitgegaan wordt van startjaar 2022, waarbij de tijdsvertraging die tot lagere waarden leidt in kan worden verrekend.» Tot slot merken Stelpstra Advies en De Gemeynst op dat het bepalen van de uiteindelijke hoogte van de bijdrage primair aan EZK en de NAM is.

Op basis van de gezamenlijke gesprekken, de ruimte die de financiële kaders geven en gelet op het feit dat het goed is om duidelijkheid te bieden in het bijdragespoor, heb ik gekozen voor een bijdrage vanuit het Rijk via EBN.

In gesprekken tussen NAM en EZK, als beleidsverantwoordelijke voor beleidsdeelname EBN, en ondersteund door De Gemeynst is vervolgens het volgende commitment afgesproken als resultante van het bijdragespoor. De NAM als operator van het veld committeert zich, op het moment dat het project doorgang vindt, aan een rechtstreekse bijdrage aan de regio van 1 euro per vat gewonnen olie. Via EBN die voor 40%⁵ namens de Staat (financieel) deelneemt betekent dat een verdeling van 60 cent NAM en 40 cent EBN), voor de duur van de oliewinning. Bij een te verwachten productie en levensduur van 15 jaar komt dit neer op een totaalbedrag van tussen de 30 en 45 miljoen euro. Het uiteindelijke totaalbedrag is afhankelijk van de werkelijke duur in jaren en omvang in vaten van de winning (zijnde de daadwerkelijk gerealiseerde productie).

De hier voorgestelde bijdrage aan de regio vind ik in lijn met de contourennota, maar is niet maatgevend voor toekomstige bijdragen aan andere projecten aangezien het bredere onderzoek naar lusten en lasten nog niet is afgerond. Het gaat hier om maatwerk voor het lopende gebiedsproces in Schoonebeek. Het betreft een extra bijdrage van de operator NAM en het Rijk via EBN aan de regio. De regio kan vervolgens samen met haar inwoners bepalen hoe en waaraan de bijdrage zal worden besteed.

Vervolgproces

Door regionale overheden, NAM en bewoners is aangegeven dat duidelijkheid ten aanzien van de bijdrage van belang is om te kunnen bepalen hoe tegen het project wordt aangekeken. De gemeenten gaan daarvoor nog met de bewoners het gesprek aan over de manier waarop en de mogelijke doelen waaraan de bijdrage besteed zou kunnen worden.

⁴ Kamerstuk 33 529, nr. 1108

⁵ Deze 40% is gebaseerd op het deel via deelname van EBN; de 60% opbrengsten zoals die op blz 2 is opgenomen omvat ook de diverse belastingen die de Staat ontvangt.

Op 17 januari jl. heeft de Commissie Mijnbouwschade op verzoek van de ontzorgtafel een toelichting gegeven over het proces van het afhandelen van mijnbouwschade.

In de komende weken verwacht ik de adviezen van SodM en TNO over veiligheid te ontvangen. Voorop staat dat de oliewinning veilig en verantwoord moet zijn. Uitgaande van de adviezen van SodM en TNO kan ik over de veiligheid een oordeel vormen. Zodra ik deze adviezen ontvang, zal ik deze delen met de regionale overheden. Zij kunnen daarmee het regionale advies aanvullen.

Samenvattend

In het afgelopen jaar is er door iedereen veel energie gestoken in de drie sporen van het gebiedsproces. Het is van belang om met elkaar in gesprek te blijven en daarbij oog te houden voor elkaars rol. Dit gebiedsproces biedt ruimte om de verschillende belangen te horen en aandacht te geven. Ik waardeer het zeer dat dit gesprek de insteek heeft van een open dialoog. Ik zet het proces in de komende periode dan ook op deze manier voort.

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,
J.A. Vijlbrief